

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

Михайло Михайлович СЕРЕДЕНКО.
До 90-річчя з дня народження

Михайло Михайлович Середенко (17.10.1933 – 27.04.2003) – знаний український патофізіолог, доктор медичних наук, професор, завідувач відділу з вивчення гіпоксичних станів у 1981 – 2003 рр.

Михайло Михайлович народився у м. Харкові у родині науковців. Після закінчення з відзнакою Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця працював лікарем у Київській обласній лікарні. Бажання займатися науковою роботою спонукало його у 1959 р. вступити до аспірантури Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця, до відділу, керованого засновником української гіпоксичної школи академіком М.М. Сиротиніним. Безпосередніми вчителями молодого вченого у галузі патофізіології дихання та вікових особливостей розвитку гіпоксичних станів були професори Н.В. Лауер та А.З. Колчинська. Михайло Михайлович успішно захистив кандидатську дисертацію в 1965 р. і тривалий час очолював лабораторію газообміну при відділі фізіології дихання. У 1980 р. М.М. Се-

реденко захистив докторську дисертацію і в 1981 р. став завідувачем відділу з вивчення гіпоксичних станів, яким керував до своєї раптової передчасної смерті у 2003 р. У його великому науковому доробку близько 350 наукових праць в Україні та за кордоном, серед яких 4 монографії і монографічні видання, 2 патенти на винаходи і способи лікування. Під його безпосереднім керівництвом розроблялися та проходили апробацію численні медичні препарати, які і дотепер знаходять широке застосування у клінічній практиці. Деякі статті М.М. Середенка та його учнів (зокрема, «Severe hypoxia activates lipid peroxidation in the rat brain» (1990), [https://doi.org/10.1016/0009-3084\(90\)90145-N](https://doi.org/10.1016/0009-3084(90)90145-N)) стали класичними і продовжують цитуватися вже понад 30 років. А монографія «Механізми розвитку і компенсації гемічної гіпоксії» (1987, зі співавт.) зараз одержала нову значимість та стала підставою для продовження науково-практичних розробок у військову добу.

М.М. Середенко був високооорудованим талановитим ученим, видатним організатором. В його особистості яскраво проявився талант науковця-вчителя, який опікувався великою спільнотою учнів з різних куточків України та за її межами. Михайло Михайлович створив наукову школу, виховав цілу плеяду відомих вчених-гіпоксистів, під його керівництвом захищено 21 кандидатських і 6 докторських дисертацій. Серед його учнів слід назвати докторів медичних та біологічних наук Ю.М. Колесника, К.В. Розову, В.І. Портніченка, А.В. Абрамова, С.Б. Ковалю, І.Д. Глазиріна, В.П. Пожарова та багатьох інших. У нашому відділі Михайло Михайлович створив унікальний колектив наукових співробітників-одномумців, які тісно спілкувалися і часто, забувши про родини, працювали в «ненормованому» режимі. Михайло Михайлович завжди був доброзичливим, дарував натхнення і підтримку, турбувався про

колег, допомагав у наукових та ненаукових труднощах життя. Формуванню його виняткової особистості та світогляду сприяло спілкування ще у батьківській родині з відомим колом представників української творчої інтелігенції, зокрема, поетами П. Тичиною та М. Сосюрою, глибока обізнаність з музикою, літературою та мистецтвом, які визначали його високі моральні якості і щирі любов до своєї країни.

У сферу наукових інтересів М.М. Середенка входив широкий спектр проблем фізіології та патофізіології дихання, гіпоксії, вікової фізіології, клінічної патофізіології, спортивної медицини, порушень транспорту й утилізації кисню в організмі, пошуків шляхів їх корекції. В останні роки М.М. Середенко зосередив свою увагу на дослідженнях механізмів розвитку тканинної гіпоксії на клітинному, субклітинному та молекулярному рівнях. Як визнаного фахівця у цих галузях, його запрошували читати лекції не тільки в наукових та освітніх закладах України, але й за кордоном. Тривалий час Михайло Михайлович

працював викладачем в Інституті спорту м. Ополе (Польща), де й дотепер його згадують зі вдячністю. Визнанням досягнутих М.М. Середенком успіхів стало присудження йому Державної премії України в галузі науки і техніки в 2000 р. Він був обраний членом Нью-Йоркської Академії наук, тривалий час виконував обов'язки заступника голови експертної ради ВАК України, члена експертної комісії науково-технічної ради Українського Антарктичного центру МОН України, члена спеціалізованої вченої ради при Інституті фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України, члена правління науково-медичного товариства патофізіологів України, редколегій «Фізіологічного журналу» та «Українського антарктичного журналу».

М.М. Середенко був життєрадісною, світлою особистістю. До нього завжди тягнулися люди, кожному він намагався дати добру пораду і підтримку. Ці чудові якості досі є прикладом для колег і учнів, які наслідують його творчі та життєві принципи, продовжують його наукові пошуки.

CONTENTS

M.V. Denysova, N.A. Strutynska, L.A. Mys, Yu.P. Korkach, K.V. Rozova, V.F. Sagach. Mitochondrial dysfunction in acute cardiotoxic effect of doxorubicin in adult rats	3
E.O. Asanov, V.B. Shatilo, I.A. Dyba, I.A. Antonyuk-Shcheglova, S.S. Naskalova, O.V. Bondarenko. Response to controlled hypoxia in women experiencing war-related chronic stress	15
O.I. Podkovka, M.Y. Makarchuk, N.B. Filimonova, I.V. Pampuha, Ye.V. Varzhanska. Neurobiological and psychophysiological differences of visual working memory functioning in radar station operators	22
SV Ziablitzev, DB Zhupan, OO Dyadyk. The influence of a benzodiazepine receptor agonist on the state of glia in the diabetic retinopathy	33
N.O. Levicheva, A.M. Titkova, D.O. Bevzyuk, O.G. Berchenko. Endogenous and exogenous neurosteroidal modulation of memory in rats with alcohol dependence and aggressive behavior	43
O.Ya. Omelchuk, D.M. Nozdrenko, O.P. Motuziuk, K.I. Bogutska, V.M. Soroca, S.V. Prylutska, A.V. Zholos. The impact of water-soluble C ₆₀ fullerenes on the course of rhabdomyolysis-induced kidney damage of various severity degrees	52
D. Mylostyva, B. Gutyj, V. Borshenko, O. Marenkov, O. Yaremko, O. Lesnovska, O. Izhboldina, R. Mylostyvyi, S. Farafonov, T. Levytskyi, H. Kushnir, H. Ryvak. Content of fatty acids and lipid peroxidation products in the blood serum of young ukrainian beef breed under the action salt of copper, selenium and manganese	60
N.R. Hrytsevych, N.S. Nikitina, L.I. Stepanova, O.M. Savchuk, V.V. Vereshchaka. Content of growth factors and hypoxia-inducible factor 1 α in the wound bed of the skin of rats with metabolic syndrome	69
L.Ya. Shtanova, S.P. Veselsky, P.I. Yanchuk, O.V. Tsybalyuk, O.F. Moroz, E.M. Reshetnik, V.S. Moskvina, O.V. Shablykina, O.V. Kravchenko, V.P. Khilya. Benzodiazepine derivative methanindiazepone modulates lipid metabolism in the liver of rats with rotenone-induced Parkinson's syndrome	77
M.O. Zavhorodnii, V.I. Nosar, O.O. Gonchar, P.K. Tsapenko, M.G. Kozlovska, M.I. Vasylenko, V.I. Portnichenko, A.G. Portnychenko. Blockade of L-type calcium channels alters hepatic mitochondrial function in insulin-resistant rats	88
REVIEWS	
A.G. Reznikov. Stress-induced disorders of reproductive functions	97
N.V. Dedukh, N.V. Grygorieva. The role of vitamin D in the functioning of bone cells	108
O.A. Kondratska, N.G. Grushka, V.V. Veshko, S.I. Pavlovysh, R.I. Yanchii. Multifunctional activity of nuclear protein amphoterin and its role in endotoxemia	120
S.M. Chooklin, S.S. Chuklin. Pathophysiological mechanisms of deep vein thrombosis	133
MEMORY DATES	
Mykhailo Mykhailovych Seredenko. To the 90th anniversary of the birthday	145